

İKİNCİ BÖLÜM KARAR

MEHMET REŞİT ARSLAN BAŞVURUSU (4)

Başvuru Numarası : 2013/2909
Karar Tarihi : 9/3/2016

Başkan : Engin YILDIRIM
Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR
Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Recep KÖMÜRCÜ
M. Emin KUZ
Raportör : Hüseyin TURAN
Başvurucu : Mehmet Reşit ARSLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, cezaevinde daha önce izin verilen ve kullanılan uzun dalgalı radyoya el konulması nedeniyle başvurunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/4/2013 tarihinde Kırıkkale Cumhuriyet Başsavcılığı vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Başvurucu, bireysel başvuru harcını karşılama imkânının bulunmadığını belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur.

4. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 30/1/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından 5/6/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvurunun bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü 19/8/2015 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

7. Bakanlık tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş 1/9/2015 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanlarını 2/9/2015 tarihinde ibraz etmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya çalışmak suçundan (kapatılan) İstanbul 3. Devlet Güvenlik Mahkemesinin 6/3/2000 tarihli ve E.1993/268, K.2000/50 sayılı ilamı ile verilen 36 yıl ağır hapis cezası Kırıkkale Ceza İnfaz Kurumunda infaz edilen başvurunun odasında 25/1/2013 tarihinde yapılan aramada radyosuna el konulmuştur.

10. Başvurucu söz konusu radyoyu beş yıl önce kurum kantininden satın aldığını iddia etmektedir.

11. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 24/5/2012 tarihli "GİZLİ" ibareli yazısı ile Cumhuriyet başsavcılıklarına gönderdiği yazıda, kurum kantininde FM ve orta dalga radyo cihazlarının satılması konusunda gerekli özenin gösterilmesi istenmiştir.

12. Başvurucuya radyonun uzun dalgalı olması nedeniyle el konulduğu belirtilmiştir. Bunun üzerine başvuru, radyonun uzun dalgasının iptal edilerek kendisine iade edilmesi talebiyle 31/1/2013 ve 1/2/2013 tarihli dilekçeler ile Kırıkkale İnfaz Hâkimliğine başvurmuştur.

13. Kırıkkale İnfaz Hâkimliği, 21/2/2013 tarihli ve E.2013/69, K.2013/89 sayılı kararı ile "...uzun dalgalı radyonun, bilirkişi incelemesi yaptırılarak hükümlüye verilmesi gerekir ise de, uzun dalgalı radyonun kameralı, mp3 çalar, ses ve video kaydı yapma özelliği ile hafıza kartı takma özelliği, fotoğraf çekimi yapma özelliği, cep telefonu özelliğinin olup olmadığı konusunda bilirkişi incelemesi yaptırılması durumunda uzun dalgalı radyonun bozulma ihtimali olduğu, bilirkişiye ödenecek ücretin de, radyonun değerinden fazla olması" nedeniyle talebin reddine karar vermiştir.

14. Başvurucunun anılan karara itirazı üzerine Kırıkkale Ağır Ceza Mahkemesi, 13/3/2013 tarihli ve 2013/272 Değişik İş sayılı kararıyla benzer gerekçe ile itirazın reddine karar vermiştir.

15. Nihai karar başvurucuya 27/3/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

16. Başvurucu 22/4/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

17. 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun 4. maddesi şöyledir:

"İnfaz hâkimliklerinin görevleri şunlardır:

1. Hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumları ve tutukevlerine kabul edilmeleri, yerleştirilmeleri, barındırılmaları, ısıtılmaları ve giydirilmeleri, beslenmeleri, temizliklerinin sağlanması, bedensel ve ruhsal sağlıklarının korunması amacıyla muayene ve tedavilerinin yaptırılması, dışarıyla ilişkileri, çalıştırılmaları gibi işlem veya faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak.

2. Hükümlülerin cezalarının infazı, müşahedeye tabi tutulmaları, açık cezaevlerine ayrılımları, izin, sevk, nakil ve tahliyeleri; tutukluların sevk ve tahliyeleri gibi işlem veya faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak.

3. Hükümlü ve tutuklular hakkında alınan disiplin tedbirleri ve verilen disiplin cezalarının kanun, tüzük veya yönetmelik hükümleri ile genelgelere aykırı olduğu iddiasıyla yapılan şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak.

4. Ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurullarının kendi yetki alanlarına giren ceza infaz kurumları ve tutukevlerindeki tespitleri ile ilgili olarak düzenleyip intikal ettirdikleri raporları inceleyerek, varsa şikâyet niteliğindeki konular hakkında karar vermek.

5. Kanunlarla verilen diğer görevleri yapmak.

Kanunlarda başka bir yargı merciine bırakılan konulara ilişkin hükümler saklıdır.”

18. 4675 sayılı Kanun’un 6. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“(2) Şikâyet başvurusu üzerine infaz hâkimi, duruşma yapmaksızın dosya üzerinden bir hafta içinde karar verir; ancak, gerek gördüğünde karar vermeden önce şikâyet konusu işlem veya faaliyet hakkında resen araştırma yapabilir ve ilgililerden bilgi ve belge isteyebilir; ayrıca ceza infaz kurumu ve tutukevi ile ilgili Cumhuriyet savcısının da yazılı görüşünü alır. (Ek cümle: 22/7/2010-6008 S.K./5.md.) Disiplin cezasına karşı yapılan şikâyet üzerine infaz hâkimi, hükümlü veya tutuklunun savunmasını aldıktan ve talep edilen diğer delilleri toplayıp değerlendirdikten sonra kararını verir. (Ek cümle: 22/7/2010-6008 S.K./5.md.) Hükümlü veya tutuklu, savunmasını, hazır bulunmak ve vekâletnamesini ibraz etmek koşuluyla avukatıyla birlikte veya avukatı aracılığıyla yapabilir. (Ek cümle: 22/7/2010-6008 S.K./5.md.) İnfaz hâkimi gerekli görmesi durumunda hükümlü veya tutuklunun savunmasını ceza infaz kurumunda da alabilir.”

19. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 67. maddesi şöyledir:

“(1) Hükümlü, ceza infaz kurumlarında merkezî yayın sistemi bulunduğu takdirde bu sisteme bağlı olarak radyo ve televizyon yayınlarını izleme hakkına sahiptir.

(2) Merkezî yayın sistemi bulunmayan kurumlarda, yararlı olmayan yayınların izlenmesini ve dinlenmesini engelleyecek önlemler alınmak suretiyle bağımsız anten kullanılarak televizyon ve radyo izlenmesine ve dinlenmesine izin verilir. Bu cihazlar, bedeli kendisi tarafından ödenmek koşuluyla hükümlü adına kurumca satın alınır. Her ne biçimde olursa olsun dışardan gelenler tarafından getirilen radyo, televizyon ve bilgisayarlar kuruma alınmaz.

(3) Kapalı ve açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde ancak, eğitim ve iyileştirme programları çerçevesinde kurum yönetimince belirlenen yerlerde görsel ve işitsel eğitim araç ve gereçlerinin kullanımına izin verilebilir. Eğitim ve iyileştirme programları gerekli kıldığı takdirde denetim altında internette yararlanılabilir. Hükümlü, odasında bilgisayar bulunduramaz. Ancak, Adalet Bakanlığının uygun görmesi hâlinde eğitim ve kültürel amaçlı olarak bilgisayarın ceza infaz kurumuna alınmasına izin verilebilir.

(4) Bu haklar, tehlikeli hâlde bulunan veya örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir.”

20. 20/3/2006 tarihli ve 2006/10218 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün 90. maddesi şöyledir:

"(1) Hükümlü, kurumlarda merkezî yayın sistemi bulunduğu takdirde bu sisteme bağlı olarak radyo ve televizyon yayınlarını izleme hakkına sahiptir.

(2) Merkezî yayın sistemi bulunmayan kurumlarda, yararlı olmayan yayınların izlenmesini ve dinlenmesini engelleyecek önlemler alınmak suretiyle bağımsız anten kullanılarak televizyon ve radyo izlenmesine ve dinlenmesine izin verilir. Bu cihazlar, bedeli kendisi tarafından ödenmek koşuluyla hükümlü adına kurumca satın alınır. Her ne biçimde olursa olsun dışardan gelenler tarafından getirilen radyo, televizyon ve bilgisayarlar kuruma alınmaz.

(3) Kapalı ve açık kurumlar ile çocuk eğitimevlerinde ancak, eğitim ve iyileştirme programları çerçevesinde kurum yönetimince belirlenen yerlerde görsel ve işitsel eğitim araç ve gereçlerinin kullanımına izin verilebilir. Eğitim ve iyileştirme programları gerekli kıldığı takdirde denetim altında internetten yararlanılabilir. Hükümlü, odasında bilgisayar bulunduramaz. Ancak, Bakanlığın uygun görmesi hâlinde eğitim ve kültürel amaçlı olarak bilgisayarın kuruma alınmasına izin verilebilir.

(4) Bu haklar, idare ve gözlem kurulu kararı ile tehlikeli hükümlü oldukları saptananlar veya örgüt mensubu hükümlüler bakımından kısıtlanabilir.

(5) İşlediği suçun nitelik ve işleniş biçimi göz önüne alındığında, toplum için ciddi bir tehlike oluşturan, kurumdaki tutum ve davranışlarıyla, suç işlemek amacıyla kurulan silâhlı örgütün yöneticiliğini yapmaya devam eden, bu konuda herhangi bir yöntemle, kurum içi veya dışındaki kişilere talimat veya mesaj veren hükümlülerin, idare ve gözlem kurulu kararıyla televizyon yayınlarını izlemesine ve bilgisayar ile internetten yararlanmasına izin verilmez."

21. 17/6/2005 tarihli ve 2005/25848 sayılı Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunadurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik'in (Yönetmelik) 9. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Koşuş, oda ve eklentilerinde, kantinden temin edilmek koşuluyla, bir adet otuzyedek ekran televizyon ile elektrikli su ısıtıcısı, saç kurutma makinesi ve büro tipi buzdolabı ile kurumun bulunduğu coğrafi bölgenin iklim koşulları dikkate alınarak, her koşuş veya odada bir adet vantilatör bulundurulmasına izin verilebilir. Ayrıca her hükümlü, kurum kantininden satın almak kaydıyla bir adet kulaklıklılı küçük el radyosu bulundurulabilir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Mahkemenin 9/3/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

23. Başvurucu hükümlü olarak kalmakta olduğu Kırıkkale F tipi Ceza İnfaz Kurumu idaresince çeşitli eşyaların bulundurulmasının keyfi olarak yasaklandığını, odalarda sık sık arama yapılarak tüm eşyalarının dağıtıldığını ve bu aramalar sonucu infaz kurumu kantininden temin edilen çeşitli eşyalarına el konulduğunu, en son beş yıldır kullanmakta olduğu radyoya el konulduğunu, başvurularına rağmen radyonun geri

verilmediğini, radyosuna el konulması nedeniyle mülkiyet, eğitim, adil yargılanma ve haber alma hakkı ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini, Ceza İnfaz Kurumu idaresinin siyasi ve etnik kimliği nedeniyle kendisini cezalandırmak için bu uygulamaları gerçekleştirdiğini belirterek Anayasa'nın 10., 17., 22., 35., 36., 42. ve 141. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüş ve adli yardım talep etmiştir.

B. Değerlendirme

24. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun dile getirdiği iddiaların Anayasa'nın 26. maddesinde tanımlanan ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Adli Yardım Talebi Yönünden

25. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Şerif Ay* (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun, açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

b. İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Bakanlık görüşünde, başvurunun kabul edilebilirliğine ilişkin olarak herhangi bir husus belirtilmemiştir.

27. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

28. Başvurucu, hükümlü olarak bulunduğu Kırıkkale F Tipi Ceza İnfaz Kurumu idaresince daha önce kullanmasına izin verilen, kurum kantininden satın aldığı ve beş yıldır kullandığı radyoya el konulduğunu, tüm taleplerine rağmen radyonun kendisine verilmediğini ileri sürmüştür.

29. Bakanlık, ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale olup olmadığı, gerçekleştirilen müdahalenin yasayla öngörülmüş olup olmadığı, müdahalenin meşru amaçlara dayanıp dayanmadığı ve müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığı temelinde incelenmesi gerektiğini belirterek ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) bazı kararlarına atıfta bulunarak cezaevlerinde bulunan kimselerin eylemlerinin belirli ölçüde kontrolünün başlı başına Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ihlaline sebebiyet vermeyeceğini, keza ceza infaz kurumunun olağan ve makul gereksinimleri dikkate alınarak bir değerlendirmede bulunmanın yerinde olacağını ifade etmiştir. Bakanlık, başvuru konusu olayda başvurucunun radyosunun uzun dalgalı olması nedeniyle emanet eşya deposuna alındığını ve kurum kantininde uzun dalga özelliği bulunan radyo satılmadığını belirtmiştir.

30. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı verdiği beyanda daha önceden izin verilen ve parayla cezaevi kantininden satın aldığı radyoya beş yıl sonra bulundurulması yasak eşya işlemi yapılarak el konulmasının ve yeniden ücret vererek radyo almaya zorlanmasının hukuk devleti ilkesine aykırı olduğunu ve mağduriyetinin giderilmesi gerektiğini belirtmiştir.

31. Anayasa'nın "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" kenar başlıklı 26. maddesi şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.

Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.

Haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayımını engellemek kaydıyla, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlanması sayılmaz.

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir."

32. Anayasa'nın 26. maddesinde ifade özgürlüğünün kullanımında başvurulabilecek araçlar "söz, yazı, resim veya başka yollar" olarak ifade edilmiş ve "başka yollar" ifadesiyle her türlü ifade aracının anayasal koruma altında olduğu gösterilmiştir (Emin Aydın [GK], B. No: 2013/2602, 23/1/2014, § 43).

33. İfade özgürlüğü; insanın serbestçe haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine ulaşabilmesi, edindiği düşünce ve kanaatlerden dolayı kınanamaması ve bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir (Emin Aydın [GK], § 40).

34. Somut olayda başvurucunun Cezaevi idaresi aracılığıyla temin etmiş olduğu uzun dalgalı radyoya sahip olmasının, haberlere ulaşma ve bilgi edinme kapsamında olduğu hususunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır.

35. Hükümlü ve tutuklular, Anayasa'nın ve Sözleşme'nin ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir. (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri, B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65) Bu bağlamda hükümlü ve tutukluların ifade özgürlüğü de Anayasa kapsamında koruma altındadır.

36. Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen istisnalar gereğince ifade özgürlüğü mutlak bir hak niteliğinde değildir. Sınırlanabilir nitelikte olmasına rağmen ifade özgürlüğünün demokratik toplumlar için önemi gözetildiğinde sınırlamaların daha dar yorumlanması ve bir sınırlamanın gerekliliğinin inandırıcı ve makul olması gerekmektedir (Yankov/Bulgaristan, B. No: 39084/97, 11/12/2003, § 129). Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında Anayasa'nın 13. maddesindeki ölçütler gözönüne alınmak zorundadır. Bu sebeple ifade özgürlüğüne getirilen sınırlamaların denetiminin Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçütler çerçevesinde ve 26. maddesi kapsamında yapılması gerekmektedir (İbrahim Bilmez, B. No: 2013/434, 26/2/2015, § 51).

37. Öte yandan, cezaevinde bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi cezaevinde güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda, mahkûmların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebilecektir. Ancak bu durumda dahi hükümlü ve tutukluların haklarına yönelik herhangi bir sınırlandırma makul ve ölçülü olmalıdır (*Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri*, § 65).

38. Açıklanan ilkeler ışığında başvuruya konu olayda ifade özgürlüğünün ihlal edilip edilmediğinin değerlendirilmesinde öncelikle müdahalenin mevcut olup olmadığının, sonrasında ise müdahalenin haklı sebeplere dayanıp dayanmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

a. Müdahalenin Varlığı

39. Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olan başvuruçunun radyosuna uzun dalgalı olduğu gerekçesiyle el konulmuştur. Dolayısıyla radyoya el konulması, başvuruçunun kendini ifade etmek için dinlediği ve haber edindiği bilgiler temelinde ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahale oluşturduğu açıktır.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

40. Yukarıda anılan müdahale Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanmadığı ve Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu nedenle sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen öze dokunmama, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilmiş olma, kanunlar tarafından öngörülme; Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir (*Ahmet Temiz*, B. No: 2013/1822, 20/5/2015, § 36).

i. Kanunilik

41. Başvuruçucu, müdahalenin kanuniliğine ilişkin herhangi bir görüş beyan etmemiştir. Ancak daha önceden kullanmasına izin verilen ve beş yıldır kullandığı radyoya el konulmasının hukuk aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

42. Yapılan değerlendirmeler neticesinde 5275 sayılı Kanun'un 67. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile Yönetmelik gereğince başvuruçunun ifade özgürlüğüne yönelik müdahalenin kanuni dayanağı olduğu açıktır.

ii. Meşru Amaç

43. İfade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin meşru olabilmesi için Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen, millî güvenliğin, kamu düzeninin, kamu güvenliğinin, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması; suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması; başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarına yönelik olması gerekir (*Mehmet Ali Aydın* [GK], B.No: 2013/9343, 5/6/2015, § 57).

44. Başvuru konusu olayda başvuruçunun hükümlü olması nedeniyle yukarıdaki paragrafta belirtilen meşru amaçların, Cezaevinin kendi koşulları açısından değerlendirilmesi gerekir. Bu çerçevede uzun dalgalı radyo bulundurulması açısından ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutukluların hak ve özgürlüklerinin

sınırlandırılmasında temel meşru amaç, kamu düzeninin sağlanması ve terörle mücadelenin bir yöntemi olarak cezaevinde güvenliğin ve disiplinin sağlanmasıdır. Başvurucunun kullandığı radyoya Yönetmelik'te belirtilen şartları taşımadığı gerekçesiyle el konulmasının, Cezaevi düzeni ve güvenliğinin sağlanması ile suçun önlemesi amacıyla yapıldığı, bunun da Anayasa'nın ifade özgürlüğüne ilişkin 26. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

iii. Demokratik Toplum Düzeninde Gerekli Olma ve Ölçülülük

45. İfade özgürlüğü bazı sınırlandırmalara tabi olabilir. İfade özgürlüğüne ilişkin olarak Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında sayılan sınırlandırmaların Anayasa'nın 13. maddesinin güvencesinde olan demokratik toplum düzeninin gerekleri ve ölçülülük ilkeleriyle bağdaşır bağdaşmadığı konusunda bir değerlendirme yapılması gerekmektedir (*Mehmet Ali Aydın* [GK], § 64).

46. 1982 Anayasası'nda belirtilen “*demokratik toplum düzeni*” kavramı, çağdaş ve özgürlükçü bir anlayışla yorumlanmalıdır. “*Demokratik toplum düzeni*” ölçütü, Anayasa'nın 13. maddesi ile Sözleşme'nin “*demokratik toplum düzeninin gerekleri*” ölçütünün bulunduğu 8., 9., 10. ve 11. maddelerindeki paralelliği açıkça yansıtmaktadır. Bu itibarla demokratik toplum ölçütü, çoğulculuk, hoşgörü ve açık fikirlilik temelinde yorumlanmalıdır (*Mehmet Ali Aydın* [GK], § 65).

47. Demokrasiler, temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alındığı rejimlerdir. Demokratik bir hukuk devletinde, temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunup tümüyle kullanılamaz hâle getiren sınırlamalara yer verilemez. Anayasa'nın, temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasını düzenleyen 13. maddesinde de temel hak ve özgürlüklerin özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa'da öngörülen sebeplerle ve ancak kanunla sınırlandırabileceği kabul edilmiştir. Anayasal açıdan dokunulamayacak öz, her temel hak ve özgürlük açısından farklılık gösterir. Bununla birlikte kanunla getirilen sınırlamanın, hakkın özüne dokunmadığının kabulü için temel hakların kullanılmasını ciddi surette güçleştirip amacına ulaşmasına engel olmaması ve etkisini ortadan kaldırıcı bir nitelik taşımaması gerekir (*Mehmet Ali Aydın* [GK], § 66).

48. Temel hak ve özgürlüklerin özlerine dokunulmaksızın yapılan sınırlamalar yönünden ise bu sınırlamaların, demokratik toplum düzeninin gerekleri ile ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı belirtilmiştir. Bir başka deyişle, öze dokunan sınırlamalar “*demokratik toplum düzeni gerekleri*” ve “*ölçülülük ilkesi*”ne evleviyetle aykırı olacağından Anayasa koyucu temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunan sınırlamalar yönünden “*demokratik toplum düzeni gerekleri*” ve “*ölçülülük ilkesi*” bakımından ayrıca inceleme yapılmasına gerek görmemiştir (*Mehmet Ali Aydın* [GK], § 67).

49. Öze dokunma yasağını ihlal etmeyen müdahaleler yönünden gözetilmesi öngörülen “*demokratik toplum düzeninin gerekleri*” kavramı, öncelikle ifade özgürlüğü üzerindeki sınırlamaların zorunlu ya da istisnai tedbir niteliğinde olmasını ve başvurulabilecek en son çare ya da alınabilecek en son önlem olarak göstermesini gerektirmektedir. “*Demokratik toplum düzeninin gerekleri*”nden olma, bir sınırlamanın demokratik bir toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacına yönelik olmasını ifade etmektedir. Buna göre sınırlayıcı tedbir, bir toplumsal ihtiyacı karşılamıyorsa ya da başvurulabilecek en son çare niteliğinde değilse demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir tedbir olarak değerlendirilemez (*Mehmet Ali Aydın* [GK], § 68).

50. Ceza infaz kurumlarında barındırılan hükümlü ve tutukluların oda ve eklentilerinde bulundurabilecekleri eşya ve maddeler Yönetmelik'te düzenlenmiş; bu çerçevede bulundurulacak eşyaların sayısı, niteliği, hacmi ve bunların temin edilme şekilleri açıklığa kavuşturulmuştur. Buna göre her bir hükümlünün kurum kantininden satın almak kaydıyla bir adet kulaklıklılı küçük el radyosu bulundurabilme ve kullanma hakları bulunmaktadır. 5275 sayılı Kanun'un 67. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarında hükümlünün radyo dinleme ve televizyon yayınlarını izleme hakkı bulunduğu belirtildikten sonra bunların nasıl kullanılacağı ve edinme şekilleri de gösterilmiştir. Kanunda, merkezî yayın sistemi bulunmayan cezaevlerinde, yararlı olmayan yayınların izlenmesini ve dinlenmesini engelleyecek önlemler alınmak suretiyle bağımsız anten kullanılarak televizyon ve radyo izlenmesine ve dinlenmesine izin verilebileceği; bu tür cihazların, bedeli kendisi tarafından ödenmek koşuluyla hükümlü adına kurumca satın alınabileceği fakat her ne biçimde olursa olsun dışardan gelenler tarafından getirilen radyo ve televizyonun kuruma alınmayacağı belirtilmiştir. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 24/5/2012 tarihli "*GİZLİ*" ibareli yazısı ile Cumhuriyet başsavcılıklarına gönderdiği yazıda, kurum kantininde FM ve orta dalga radyo cihazlarının satılması konusunda gerekli özenin gösterilmesi istenmiştir.

51. Somut olayda, başvurunun idare aracılığıyla temin etmiş olduğu ve beş yıldır kullandığı radyoya uzun dalga özelliği taşıması nedeniyle 25/1/2013 tarihinde yapılan aramada el konulmuştur. Bunun dışında herhangi farklı bir amaçla radyoya el konulduğuna dair bir bilgi bulunmamaktadır. Yukarıda belirtilen düzenlemeler ışığında her türlü radyonun ve iletişim aracının değil, sadece uzun dalga özelliği taşıyan radyonun ceza infaz kurumlarındaki güvenliği veya disiplini bozacak veya ceza infaz kurumlarındaki düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde bulundurulması ve dinlenmesi yasaklanmıştır.

52. Dolayısıyla somut olay açısından esas olan başvurunun bulundurduğu ve sahip olduğu uzun dalgalı radyonun ceza infaz kurumlarındaki güvenliği veya disiplini bozacak nitelikte olup olmadığının incelenmesidir. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarındaki güvenliği veya disiplini bozacak şekilde eşya bulundurmanın müeyyideye (el koymaya) tabi tutulması, tek başına ifade özgürlüğünün ihlali sonucunu doğurmayacaktır.

53. Devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya çalışmak suçundan müebbet hapis cezasıyla hükümlü olan başvurunun; bedeli kendisi tarafından ödenmek üzere Cezaevi idaresince satın alınan ve beş yıldır kullanılan uzun dalga özelliği bulunan radyoyu bulundurması, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 24/5/2012 tarihli yazısı sonrasında Ceza İnfaz Kurumu tarafından kurumun düzeni ve güvenliği için bir tehdit olarak değerlendirilmiştir. Bu tehdide yönelik olarak Ceza İnfaz Kurumu idaresi, çok ağır olduğu söylenemeyecek bir işlem ile (bkz. § 9) düzenin ve güvenliğin bozulmasını engellemeyi hedeflemiştir.

54. Ceza infaz kurumlarında düzenin ve güvenliğin sağlanması için koğu, oda ve eklentilerinde bulundurulacak eşyalara karşı daha hassas olunması gerektiğinde herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Başvuru konusu olayda uzun dalga özelliğine sahip radyo bulundurulması ve bu radyo ile yasak yayınlar kapsamında terör örgütü propagandası yapan yayınların dinlenmesi ile takip edilmesinin, buradan verilecek mesajlara göre hareket edilmesinin Ceza İnfaz Kurumunun düzeni ve güvenliği açısından idarenin daha hassas davranmasını gerektirdiği açıktır. Bu nedenle

başvurucuya uygulanan müeyyidenin, ceza infaz kurumlarında düzenin ve güvenliğin sağlanması, dolayısıyla kamu düzeninin sağlanması amacıyla demokratik toplum düzeni bakımından alınması gereken tedbirler kapsamında kaldığı değerlendirilmiştir. Bu şekilde demokratik toplum düzeni bakımından alınması gerekli tedbirler kapsamında başvurunun ifade özgürlüğü sınırlandırılırken Ceza İnfaz Kurumunda düzeninin sağlanması şeklindeki kamu yararı ile kişilerin ifade özgürlüğü arasında makul dengenin kurulamadığı kabul edilemez (benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Atilla ve diğerleri/Türkiye* (k.k.), B. No: 18139/07, 11/5/2010).

55. Başvuru konusu olayda başvurunun uzun dalgalı radyosuna Kanun ve Yönetmelik kapsamında emanete alınmak üzere el konulmuştur. Bu bağlamda başvurunun; kurum tarafından düzenlenecek diğer aktivitelere katılımının engellenmesi, diğer haberleşme ve iletişim araçlarından istifadesinin yasaklanması ya da kurum kantininden bu özelliği taşımayan radyo satın alarak kullanmasının engellenmesi söz konusu olmadığından tecrit şartları oluşmamıştır. Dolayısıyla el koyma işleminin, Cezaevinde düzenin ve disiplinin sağlanması amacını gerçekleştirmek için ölçüsüz bir müdahale olduğu söylenemez (benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Atilla ve diğerleri/Türkiye*).

56. Açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

Engin YILDIRIM bu görüşe katılmamıştır.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLMEDİĞİNE, Engin YILDIRIM'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından başvurunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA

9/3/2016 tarihinde karar verildi.

Başkan
Engin YILDIRIM

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
M. Emin KUZ

Başvuru Numarası : 2013/2909

Karar Tarihi : 9/3/2016

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucunun kurum kantininden satın aldığı ve beş yıldır kullandığı radyosuna uzun dalgalı olmasından dolayı hükümlü olarak bulunduğu Kırıkkale F Tipi Ceza İnfaz Kurumu idaresince el konulmuştur. Bunun üzerine başvuru, radyonun uzun dalgasının iptal edilerek kendisine iade edilmesi talebiyle Kırıkkale İnfaz Hakimliğine başvurmuştur.

2. Kırıkkale İnfaz Hakimliği, 21/2/2013 tarihli ve E.2013/69, K.2013/89 sayılı kararı ile, "...uzun dalgalı radyonun, bilirkişi incelemesi yaptırılarak hükümlüye verilmesi gerekir ise de, uzun dalgalı radyonun kameralı, mp3 çalar, ses ve video kaydı yapma özelliği ile hafıza kartı takma özelliği, fotoğraf çekimi yapma özelliği, cep telefonu özelliğinin olup olmadığı konusunda bilirkişi incelemesi yaptırılması durumunda uzun dalgalı radyonun bozulma ihtimali olduğu, bilirkişiye ödenecek ücretin de, radyonun değerinden fazla olması" nedeniyle talebin reddine karar vermiştir.

3. Hükümlü ve tutuklular, Anayasa'nın ve Sözleşme'nin ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptirler (bkz. *Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri*, B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65; *Hirst/Birleşik Krallık* (No. 2), B. No. 74025/01, 6/10/2005, § 69). Bu bağlamda hükümlü ve tutukluların ifade özgürlüğü de (bkz. *Yankov/Bulgaristan*, B. No. 39084/97, 11/12/2003; *T./Birleşik Krallık*, B. No. 8231/78, 12/10/1983) Anayasa ve Sözleşme kapsamında koruma altındadır.

4. Anayasa'nın 26. maddesinde ifade özgürlüğünün kullanımında başvurulabilecek araçlar "söz, yazı, resim veya başka yollar" olarak belirtilmiş ve "başka yollar" ifadesiyle her türlü ifade aracının anayasal koruma altında olduğuna işaret edilmiştir (*Emin Aydın* [GK], B. No: 2013/2602, 23/1/2014, § 43).

5. Başvurucunun cezaevi kantininden temin etmiş olduğu uzun dalgalı radyoya sahip olmasının ve bu aracı haberlere ulaşma ve bilgi edinme bağlamında kullanmasının Anayasa'nın 26. maddesinde belirtilen "başka yollar" kapsamında olduğu değerlendirilmektedir

6. Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen istisnalar gereğince ifade özgürlüğü mutlak bir hak niteliğinde değildir. Buna ek olarak, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında Anayasa'nın 13. maddesindeki ölçütler de göz önüne alınmak zorundadır. Bu sebeple ifade özgürlüğüne getirilen sınırlamaların denetiminin Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçütler çerçevesinde ve 26. maddesi kapsamında yapılması gerekmektedir (*Abdullah Öcalan* [GK], B. No: 2013/409, 25/6/2014, § 70).

7. Suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi cezaevinde güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda mahkûmların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebilecektir. Ancak bu durumda dahi hükümlü ve tutukluların haklarına yönelik herhangi bir sınırlandırma makul ve ölçülü olmalıdır (bkz. *Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık*, B. No: 5947/72; 6205/73... 23/3/1983, §§ 99-105).

8. Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olan başvurucunun radyosuna uzun dalgalı olduğu gerekçesiyle el konulması ifade özgürlüğüne yönelik bir müdahaledir. Bu müdahalenin kanuni dayanaklarını 5275 sayılı Kanun'un 67. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurulabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik oluşturmaktadır.

9. Uzun dalgalı radyo bulundurulması açısından ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutukluların hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılmasında temel meşru amaç, kamu düzeni ve suçların önlenmesi genel amacı temelinde cezaevinde güvenliğin ve disiplinin sağlanmasıdır. Başvurucunun kullandığı radyoya Yönetmelik'te belirtilen şartları taşımadığı gerekçesiyle el konulması, Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında meşru bir amaç taşımaktadır.

10. Başvurucunun uzun dalgalı olmasından dolayı radyosuna el konulması ifade özgürlüğünün özüne dokunmayan bir müdahaledir. Ancak bunun demokratik toplum düzeninin gerekleri ile ölçülülük ilkesine aykırı olmaması gerekir. Demokratik toplum düzeninin gerekleri kavramı bir sınırlamanın zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacına yönelik olmasını ifade etmektedir. Buna göre, sınırlayıcı tedbir, bir toplumsal ihtiyacı karşılamıyorsa ya da başvurulabilecek en son çare niteliğinde değilse, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir tedbir olarak değerlendirilemez (*Mehmet Ali Aydın* [GK], § 68).

11. Başvurucunun ceza infaz kurumu kantininden satın aldığı ve beş yıldır kullandığı uzun dalga özelliği bulunan radyoyu bulundurması, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 24/5/2012 tarihli yazısı sonrasında ceza infaz kurumu tarafından kurumun düzeni ve güvenliği için bir tehdit olarak değerlendirilmiştir. Uzun dalgalı radyo ile yasak yayınlar kapsamında terör örgütü propagandası yapan yayınların dinlenmesi ve takip edilmesi, buradan verilecek mesajlara göre hareket edilmesi ceza infaz kurumunun düzeni ve güvenliği açısından bir risk oluşturabilecektir.

12. Başvurucunun talebinin özünü uzun dalganın iptal edilerek radyosunun kendisine geri verilmesi oluşturmaktadır. Başvurucu, uzun dalgalı radyo bulundurmaya talep etmemektedir. Başvurucunun, ceza infaz kurumu kantininden uzun dalgalı olmayan radyo satın alma imkanı olmakla birlikte, kendisinin tekrar bir ücret vererek radyo almaya zorlanması demokratik toplum düzeni gereklerine uygun düşmemektedir. İdare'nin, radyonun bozulma olasılığını ve bilirkişi ücretinin radyonun bedelinden yüksek olmasını gerekçe göstererek (bkz. §2), radyonun uzun dalga niteliğini iptal etmekten kaçınması ve bu nedenle radyoyu başvurucuya iade etmemesi ifade özgürlüğüne dönük demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olmayan bir müdahale anlamına gelmektedir.

13. Aslında, somut olayda bireyin ifade özgürlüğü ile ceza infaz kurumunda düzeninin sağlanması şeklindeki kamu yararı arasında bir karşılaştırmadan söz etmek mümkün değildir. Çünkü, burada karşılaştırılan ifade özgürlüğü ile bunu sağlayacak olan işlemin maliyetidir. Nitekim, bu husus ilgili mahkeme kararında açıkça belirtilmiştir (bkz. §2).

14. Tıpkı diğer özgürlükler gibi ifade özgürlüğü, üzerinde maliyet hesapları yapılacak iktisadi bir meta değildir. Özgürlüklerle onların güvence altına alınmasının maliyetinin karşılaştırılması bizi tehlikeli sulara götürecektir. Maliyet gerekçesiyle bir özgürlüğün demokratik toplum gereklilikleriyle bağdaşmayacak şekilde ve ölçüsüzce sınırlandırılması, hukuk devletinin iktisadi devlete feda edilmesi sonucunu doğurabilecektir.

15. Yukarıdan belirtilen nedenlerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Başkan
Engin YILDIRIM